การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชน ของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี

The Development of an Administration Model for Short-term Vocational Curriculum by Community Networks of Surat Thani College of Agriculture and Technology

[1]ณัฐวุฒิ สุทิน, [2]จิณัฐตา สอนสังข์ และ [3]ญาณิศา บุญจิตร์

[1]Natthawut Suthin, [2]Jinatta Sornsung and [3]Yanisa Boonchit

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University, Thailand.

E-mail: [1]bank67791@gmail.com, [2]jinatta.sor@sru.ac.th, [3]yanisa.boo@sru.ac.th

Received April 21, 2026; **Revised** May 5, 2026; **Accepted** June 18, 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชน และ 2) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี รูปแบบการวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เป็นกรอบการวิจัย มี 3 ขั้นตอน 1) ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาบริหารหลักสูตรระยะสั้น จำนวน 10 คน เครื่องมือเป็นแบบสัมภาษณ์ 2) พัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรและตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เครื่องมือเป็นแบบตรวจสอบรูปแบบการบริหารหลักสูตรฯลฯ 3) ประเมินรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้บริหาร ครูผู้สอน เครือข่ายชุมชน และผู้เรียน จำนวน 45 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือเป็นแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา พื้นที่วิจัยคือวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานมีระบบและเน้นการมีส่วนร่วมจากเครือข่ายชุมชนตั้งแต่การกำหนดเป้าหมายจนถึงการประเมินผล งบประมาณ การสื่อสาร แต่ระบบติดตามประเมินผลยังขาดความชัดเจนและต่อเนื่อง จึงควรพัฒนาช่องทางสื่อสารจัดตั้งคณะกรรมการร่วมวางแผนงบประมาณและ เสริมระบบประเมินผลเพื่อความยั่งยืน 2) รูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี มีจำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรตามความต้องการของชุมชน (2) การออกแบบพัฒนาหลักสูตร (3) การดำเนินงานการใช้หลักสูตร (4) การตัดสินใจเพื่อนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตรและ (5)การประเมินและพัฒนาการใช้หลักสูตร 3) ผลประเมินรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยการประเมินความเหมาะสม พบว่ารูปแบบมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนารูปแบบ; หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น; เครือข่ายชุมชน

Abstract

This article aimed to study (1) to develop a model for managing the short-term vocational curriculum by community networks. and (2) to evaluate the management model for the short-term vocational curriculum by community networks of Surat Thani College of Agriculture and Technology. This study employed a descriptive research design divided into three phases. Phase 1 involved studying current operational conditions through qualitative interviews with 10 experts in vocational curriculum management. Phase 2 focused on developing the management model and verifying its consistency through a panel of 5 experts. Phase 3 involved evaluating the model's suitability with a purposive sample of 45 stakeholders, including administrators, teachers, community network members, and students. Data were analyzed using percentage, mean, and content analysis. 1) The current operational state is systematic and emphasizes community network participation from goal-setting to evaluation. However, the monitoring and evaluation systems lack clarity and continuity. It is recommended to develop communication channels, establish joint budget planning committees, and strengthen evaluation systems for sustainability. 2) The model for managing the short-term vocational curriculum by community networks of Surat Thani College of Agriculture and Technology consists of 5 components (1) Curriculum goal-setting based on community needs. (2) Curriculum design and development. (3) Curriculum implementation. (4) Decision-making for supervision and monitoring. And (5) Evaluation and development of curriculum implementation. 3) The results of the model evaluation revealed that the management model's suitability was at the highest level.

Keywords: Model Development; Short-term Vocational Curriculum; Community

บทนำ

ปัจจุบันการขยายตัวของระบบเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมถูกขับเคลื่อนด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้แรงงานในระบบต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะทั้งด้านวิชาชีพและเทคโนโลยีให้เท่าทันต่อพลวัตการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2562) ซึ่งสอดรับกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มาตรา 6 และยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ที่มุ่งเน้นการผลิตกำลังคนให้มีมาตรฐานสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานผ่านการปฏิบัติจริง (Learning by Doing) อย่างไรก็ตามการจะบรรลุเป้าหมายดังกล่าวจำเป็นต้องมีระบบการบริหารจัดการหลักสูตรที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการเชื่อมโยงระหว่างโลกอาชีพและ โลกการศึกษา (เจิดฤดี ชินเวโรจน์, 2561) แม้ที่ผ่านมาจะมีการส่งเสริมการจัดการศึกษาตลอดชีวิตในรูปแบบหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น แต่ข้อค้นพบจากงานวิจัยของ Srichalao (2010) และ พรรณี เขาแก้ว (2565) ระบุว่าการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ยังขาดรูปแบบที่ชัดเจนและมักยึดติดกับระบบในสถานศึกษาเป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถปฏิบัติงานจริงได้ทันที ช่องว่างที่สำคัญจึงอยู่ที่การขาดกลไกการบริหารจัดการที่เน้นการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนและภาคีเครือข่ายอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่กระบวนการวางแผน การบริหารงบประมาณ ไปจนถึงการติดตามประเมินผลที่ต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความยั่งยืนให้กับหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นในปัจจุบัน

วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี เป็นสถาบันหลักที่มีภารกิจในการจัดการศึกษาอาชีวศึกษาเกษตรเคียงคู่กับชุมชนอำเภอพนมมานานกว่า 50 ปี ครอบคลุมทั้งการจัดการเรียนการสอนในระบบและหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น จากประสบการณ์และการลงพื้นที่ศึกษาของผู้วิจัยพบว่าประชาชนในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและเริ่มตื่นตัวด้านสุขภาพ ทำให้ความต้องการบริโภคสินค้าเกษตรปลอดภัยและพืชผักสวนครัวอินทรีย์เพิ่มสูงขึ้น ทว่าชาวบ้านยังขาดองค์ความรู้เชิงเทคนิคในการผลิตที่ได้มาตรฐานและปลอดภัยจากสารเคมีตกค้างแม้สถานศึกษาจะมีความพยายามในการจัดฝึกอบรมในสาขาต่าง ๆ อาทิ การปลูกพืชไม่ใช้ดิน หรือการทำปุ๋ยชีวภาพ แต่การดำเนินการยังพบสภาพปัญหาด้านระบบการสื่อสารและการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนที่ไม่ชัดเจน โดยเฉพาะการร่วมวางแผนงบประมาณและระบบติดตามผลภายหลังการจบหลักสูตร ส่งผลให้การพัฒนาอาชีพยังไม่เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานความต้องการของชุมชนและภาคีเครือข่ายในพื้นที่เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและสร้างช่องทางอาชีพที่หลากหลายครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงกลุ่มผู้สูงอายุตามบริบทของสังคมปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยซึ่งเป็นบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานใกล้ชิดกับชุมชมชนจึงมีความสนใจที่จะ พัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงพรรณนา ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การศึกษาความต้องการและสภาพการดำเนินงาน 2) การสร้างและตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และ 3) การประเมินผลการใช้รูปแบบเพื่อยืนยันประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ บทความนี้นำเสนอผลการวิเคราะห์สภาพปัญหาและข้อเสนอแนะในการพัฒนาช่องทางสื่อสาร รายละเอียดของรูปแบบการบริหารจัดการที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก (การกำหนดเป้าหมาย, การออกแบบหลักสูตร, การดำเนินงาน, การนิเทศติดตาม และการประเมินผล) รวมถึงผลประเมินความเหมาะสมของรูปแบบที่อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งข้อค้นพบเหล่านี้จะเป็นต้นแบบสำคัญในทางวิชาการและการปฏิบัติสำหรับสถานศึกษาอาชีวศึกษาทั่วประเทศ ในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาที่เน้นสมรรถนะผ่านกลไกความร่วมมือกับเครือข่ายชุมชนเพื่อความยั่งยืนและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

สิ่งที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ศึกษามาของผู้สร้างเองเพื่อถ่ายทอดความสัมพันธ์ขององค์ประกอบ โดยใช้สื่อที่ทำให้เข้าใจได้ง่ายและกระชับถูกต้อง จันทร์เพ็ญ ลาภมากผล (2564) อย่างไรก็ตามแบบจำลองที่สร้างขึ้นจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เพื่ออธิบายกระบวนการดำเนินงานหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น ส่วนสิ่งที่เป็นตัวแทนทางความคิดหรือภาพจำลองของสิ่งที่จะเกิดขึ้นจริงในอนาคต โดยครอบคลุมถึงพิมพ์เขียว (Blueprint) แผนผังโครงสร้างการทำงาน หรือสิ่งที่ถูกจัดเตรียมไว้ล่วงหน้าเพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการ นอกจากนี้การพัฒนารูปแบบคือกระบวนการสร้างสรรค์และปรับปรุงแบบจำลองทางความคิด ซึ่งจากการวิเคราะห์ขั้นตอนการดำเนินงานพบว่า ไม่มีสูตรสำเร็จหรือกฎเกณฑ์ที่ตายตัว การพัฒนารูปแบบคือ

กระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านสัญลักษณ์หรือแบบจำลอง (ปูชนีย์ ช่วยไธสง และ พีรศักดิ์ วรฉัตร, 2563) ไม่ว่าจะเป็นการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่หรือการปรับปรุงรูปแบบเดิมให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น จำเป็นต้องมีทฤษฎีรองรับและผ่านกระบวนการวิจัยเพื่อทดสอบคุณภาพก่อนนำไปใช้จริง ดังนั้นการพัฒนารูปแบบ ต้องเริ่มศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำข้อมูลมาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์เพื่อนำมาสร้างหรือพัฒนารูปแบบที่นำไปใช้ได้หลังจากนั้นก็ตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ ซึ่งที่จะทำให้รูปแบบที่สร้างหรือพัฒนาขึ้นมานั้นมีความถูกต้องครบถ้วนและน่าเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

2. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารแบบมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีบทบาทเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงกระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่อการบริหารหน่วยงาน โดยมีลักษณะของการร่วมรับรู้ร่วมทำ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมควบคุมและตรวจสอบในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ไชยา หานุภาพ และ คณะ(2564) นอกจากนี้ยังรวมถึงการดึงผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจจะส่งผลเชิงบวกต่อจิตวิทยาการทำงาน Robbins (1990) การบริหารแบบมีส่วนร่วมว่าเป็นการเกี่ยวข้องกันของแต่ละบุคคลเพื่อการปรับปรุงสถานะความเป็นอยู่ในสถานการเดียวกันซึ่งได้อธิบายไว้ 4 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล Cohen and Uphoff (1980) สรุปได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการบริหารที่ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการผนึกกำลังของบุคลากรและภาคีเครือข่าย โดยเปิดโอกาสให้เข้ามามีบทบาทในฐานะหุ้นส่วนการทำงาน (Partnership) ทั้งในมิติของการร่วมคิด ร่วมวางแผนงาน ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหา และร่วมรับผิดชอบในผลประโยชน์ ตลอดจนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบประเมินผล

3.รูปแบบการบริหารงานอาชีวศึกษา

กระบวนการจัดการศึกษาเพื่อปูพื้นฐานสู่การประกอบอาชีพ มุ่งเน้นการผลิตและพัฒนากำลังคนในลำดับขั้นต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับกึ่งฝีมือ ช่างฝีมือ ช่างเทคนิค จนถึงระดับนักเทคโนโลยี ให้มีมาตรฐานวิชาชีพที่สามารถประกอบอาชีพอิสระและรองรับความต้องการของตลาดแรงงาน ภายใต้บริบทที่สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และนวัตกรรมทางเทคโนโลยี สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2553) รวมถึงกลไกการศึกษาและฝึกอบรมกำลังคนในระดับชั้นต่าง ๆ เพื่อตอบโจทย์ความต้องการของชุมชนและสังคม โดยสามารถดำเนินการจัดการเรียนรู้ได้ทั้งในรูปแบบการศึกษาในระบบและนอกระบบโรงเรียน และนอกจากนี้ยังเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาระดับต่ำกว่าวิทยาลัยที่มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อฝึกฝนทักษะอาชีพให้แก่บุคคลทั่วไป หรือเพื่อการยกระดับฝีมือแรงงานสำหรับผู้ที่มีงานทำอยู่แล้ว โดยครอบคลุมกลุ่มวิชาชีพต่าง ๆ เช่น อุตสาหกรรม เกษตรกรรม ธุรกิจพาณิชย์ และคหกรรมศาสตร์ Good (1973) สรุปได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาในแขนงวิชาชีพสาขาต่าง ๆ เพื่อสร้างให้ผู้สนใจเข้าศึกษาได้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประกอบอาชีพโดยมีหลาย ๆ หลักสูตรให้เลือกเรียน เช่น หลักสูตรระยะสั้นเน้นการฝึกปฏิบัติจริงอาจดำเนินการได้ทั้งในระบบ นอกระบบโรงเรียน

4.แนวคิด/ทฤษฎีเกี่ยวกับเครือข่ายชุมชน

องคาพยพแห่งความร่วมมือที่เกิดจากการผนึกกำลังของบุคคล กลุ่มคน หรือหน่วยงานภายนอก เพื่อเข้ามามีบทบาทในการขับเคลื่อนการศึกษาแบบครบวงจร พีรพัฒน์ รุ่งเรือง (2561) ครอบคลุมตั้งแต่ระยะเริ่มต้นโครงการไปจนถึงการสิ้นสุดการดำเนินงาน และรวมถึงหุ้นส่วนการทำงานจากภายนอกสังกัดสำนักงาน กศน.ซึ่งครอบคลุมองคาพยพที่หลากหลายทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ ภูมิปัญญาท้องถิ่น องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ศาสนสถาน สถานศึกษาในระบบ และหน่วยงานสาธารณสุข ที่เข้ามามีบทบาทสำคัญในการร่วมจัดและส่งเสริมกิจกรรมการเรียนรู้ สุบิน ผลอนุรักษ์วงศ์ (2563) อีกทั้งยังรวมถึงสมาชิกที่เชื่อมโยงเข้าหากันผ่านสายใยความสัมพันธ์และกระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในหลากหลายมิติ Marin; & Wellman (2011) สรุปได้ว่า

เครือข่ายชุมชนเป็นการกระบวนการทางสังคมที่เกิดจากการรวมกลุ่มด้วยความเต็มใจ เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากร ทั้งข้อมูล ข่าวสาร องค์ความรู้ และประสบการณ์ รวมถึงการทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อประสานประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม โดยอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมเป็นกลไกหลักในการเชื่อมโยงและขับเคลื่อนงาน

การทบทวนวรรณกรรมชี้ว่า รูปแบบการบริหารที่ผู้วิจัยจะพัฒนาขึ้น เป็นการนำทฤษฎีการบริหารจัดการมาประยุกต์ใช้กับบริบทเฉพาะของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเกษตร ซึ่งต้องอาศัย ความไว้วางใจและ เป้าหมายร่วมกันเป็นแรงขับเคลื่อน โดยมีโครงสร้างการดำเนินงาน 5 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การกำหนดเป้าหมายตามความต้องการชุมชน การออกแบบหลักสูตร การนำไปใช้ การนิเทศกำกับติดตาม และการประเมินผล เพื่อให้ได้รูปแบบการบริหารจัดการหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นที่มีประสิทธิภาพ ครบถ้วน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยและพัฒนา ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนตามแนวคิด ทฤษฎี ของจันทร์เพ็ญ ลาภมากผล (2564); ปูชนีย์ ช่วยไธสง และ พีรศักดิ์ วรฉัตร (2563); Joyce & Calhoun (2010) ประกอบกับการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งงานวิจัยในประเทศและ งานวิจัยต่างประเทศ โดยมีรายละเอียดดังนี้

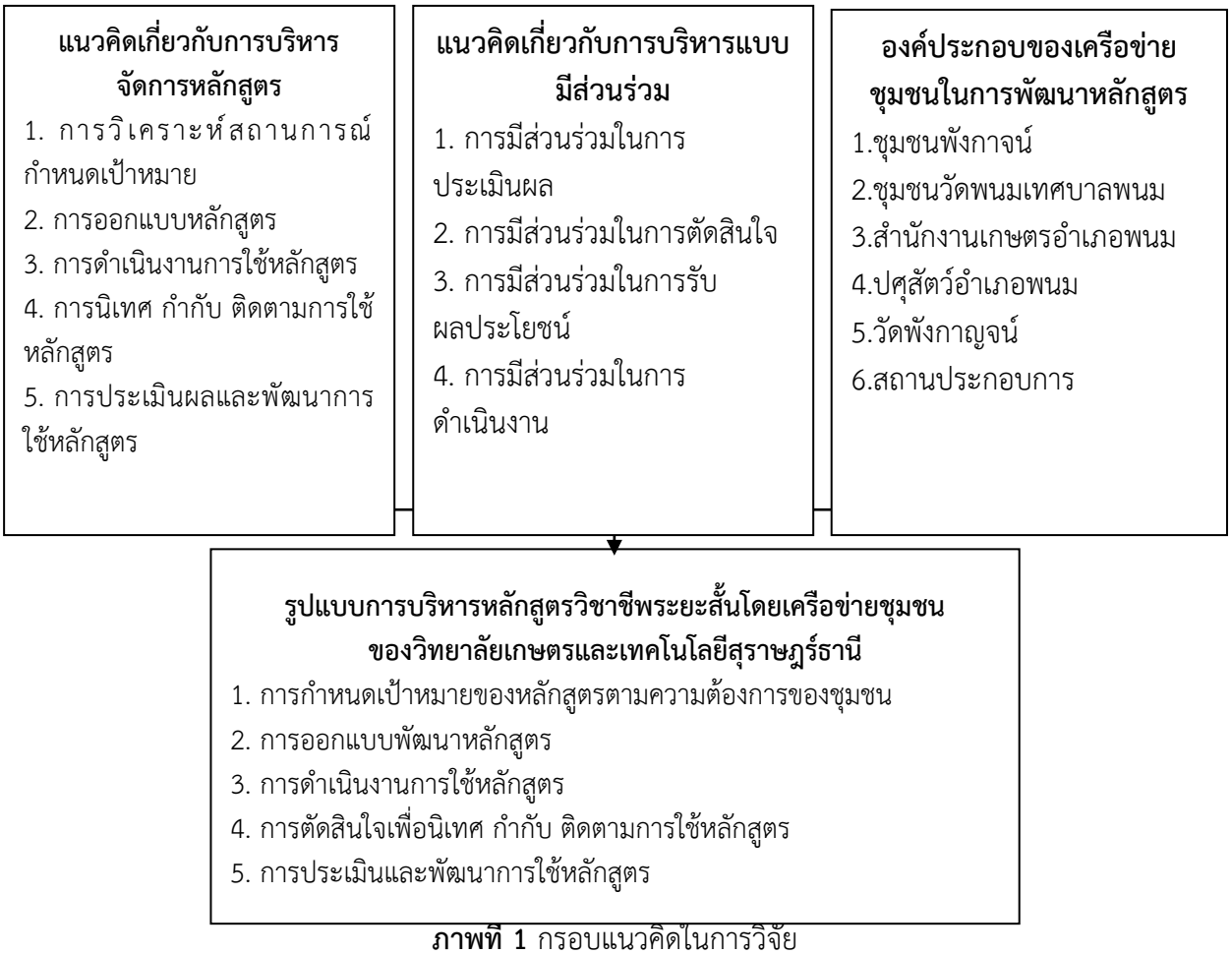

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ใช้วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานีเป็นพื้นที่วิจัย โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี

ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จัดเตรียมข้อมูล เพื่อกำหนดเป็นพื้นฐานสำหรับการพัฒนาการหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น จากนั้นศึกษาสภาพการดำเนินงานในการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น โดยใช้แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นสภาพการดำเนินงานเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชนวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี

กลุ่มเป้าหมาย

ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอาชีวศึกษา จำนวน 1 คน ครูแผนกวิชาสัตวศาสตร์ จำนวน 3 คน ครูแผนกวิชาพืชศาสตร์ จำนวน 3 คน ครูแผนกวิชาประมง จำนวน 3 คนรวมทั้งสิ้น 10 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงและสมัครใจในการให้ข้อมูลวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสัมภาษณ์สภาพการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานีแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์สภาพทั่วไปของทรงคุณวุฒิ

ตอนที่ 2 ประเด็นสัมภาษณ์สภาพการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครืองข่ายชุมชน

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครืองข่ายชุมชน

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1. ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2. สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตรระยะสั้น และด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วม

3. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาและแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ

4. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วไปขอคำปรึกษาแนะนำจากเชี่ยวชาญผู้จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความชัดเจน และความเหมาะสมของข้อความหรือข้อคำถาม

5. นำแบบสัมภาษณ์ที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขเนื้อหา สำนวนภาษาของคำถามให้มีความสมบูรณ์ เหมาะสม มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ศึกษา

6. จัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือพร้อมแบบสัมภาษณ์ไปยังผู้บริหาร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี เพื่อการศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชน

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมดมาตรวจความถูกต้อง เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรระยะสั้นต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสร้างข้อสรุป

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชนวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี

การสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชนวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี มี 5 ขั้นตอน คือ

1. ศึกษา ทฤษฎี แนวคิด เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น และการพัฒนารูปแบบที่มีโครงสร้างและเนื้อหาที่สอดคล้องกับการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

2 นำข้อมูลที่ได้จากข้อ 1 มาวิเคราะห์ร่วมกับแบบสอบถามในขั้นตอนที่ 1 และแบบนำมายกร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชน วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี

3. นำร่างรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชนวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานีเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอคำแนะนำแก้ไขปรับปรุง

4. นำรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชนวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบรูปแบบซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจงและสมัครใจในการให้ข้อมูลวิจัย พิจารณาคัดเลือกจากบุคคลที่มีคุณสมบัติ ดังนี้

4.1 ผู้ที่เป็นหรือเคยเป็นผู้บริหารในสังกัดอาชีวศึกษา จำนวน 2 คน

4.2 ศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตร จำนวน 1 คน

4.3 ผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น มีตำแหน่งชำนาญการขึ้นไป จำนวน 2 คน

5.นำรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชนวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี มาแก้ไขปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชนวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี

การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชนวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี มีการดำเนินการดังนี้

1. นำรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชน วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี ไปตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบกับกลุ่มเป้าหมายประกอบด้วย เครือข่ายชุมชน จำนวน 5

คน (เกษตรกร ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ศิษย์เก่า) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 8 คน ผู้เรียน จำนวน 30 คน รวมทั้งสิ้น 45 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจงและสมัครใจในการให้ข้อมูลวิจัย

2. นำรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชนวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี ที่ตรวจสอบความเหมาะสมแล้วมาปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์

3. นำรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชนวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี ที่สมบูรณ์แล้วไปใช้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชน วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชนวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการนำรูปแบบไปใช้ในการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชน มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

การสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชน วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เป็นแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่มีโครงสร้างและเนื้อหาสอดคล้องกับการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น

2. สร้างแบบประเมินจากขอบข่ายเนื้อที่กำหนดตามโครงสร้าง

3. นำแบบประเมินที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบพิจารณาและแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขเครื่องมือ

4. นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้วไปขอคำปรึกษาแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 45 คน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความชัดเจน และความเหมาะสมของข้อความหรือข้อคำถาม จากนั้นนำผลการพิจารณาที่ได้ลงความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในแต่ละคนในแต่ละหัวข้อมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง ซึ่งพิจารณาความเหมาะสมของข้อคำถามที่มีค่า 0.8 -1.00 ไปใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากร ผู้บริหาร ครูและบุคลากร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความร่วมมือพร้อมแบบสอบถามไปยังผู้บริหาร วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่างในโรงเรียน

3. ผู้วิจัยเก็บรวบรวมแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจความถูกต้อง เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรระยะสั้นต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน โดยการหาค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 ความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชนวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และหาค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายข้อและรายด้าน

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการนำรูปแบบไปใช้ในการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นของเครือข่ายชุมชน มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิดผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาและสร้างข้อสรุป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ยของประชากร (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือ มีดังนี้ การหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (IOC : Index of item Objective Congruence) และการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา

ผลการวิจัย

ผลการการพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี พบว่า

ขั้นตอนที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชน โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 คน มีผลการสัมภาษณ์ ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาสภาพการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชน

ด้าน	ผลการศึกษา
1. ด้านการบริหารหลักสูตรระยะสั้นที่ผ่านมาและปัจจุบัน	1. การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตร มีเป้าหมายชัดเจน 2. การออกแบบและพัฒนาหลักสูตรมีลักษณะหลากหลายและเน้นการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เช่น การฝึกอบรมภาคปฏิบัติและการศึกษาดูงาน 3. การดำเนินงานและการใช้หลักสูตร อาจารย์และผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการปรับใช้หลักสูตรให้เหมาะสมกับบริบทการเรียนรู้ 4. การนิเทศ กำกับ และติดตามการใช้หลักสูตร มีการกำหนดแนวทางร่วมกันระหว่างผู้บริหาร อาจารย์ และชุมชนในการติดตามและประเมินผล 5. การประเมินและพัฒนาการใช้หลักสูตร มีการดำเนินการที่ครบวงจรและเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายอย่างเป็นรูปธรรม

ด้าน	ผลการศึกษา
2. ด้านการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชน	1. มีการสำรวจความต้องการจากชุมชนในการกำหนดเป้าหมายหลักสูตร เครือข่ายชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายผ่านเวทีประชุม สัมภาษณ์ และการระดมความคิดเห็น 2. เครือข่ายชุมชนมีส่วนร่วมในกระบวนการออกแบบหลักสูตรผ่านการจัดประชุมระดมความคิดเห็นวิทยาลัยจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชน เช่น เวิร์กช็อป การฝึกอบรม 3. มีการประสานความร่วมมือระหว่างวิทยาลัยกับชุมชนในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนเครือข่ายชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมอบรมภาคปฏิบัติ 4. เครือข่ายชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการนิเทศ กำกับ และติดตามการใช้หลักสูตรมีคณะกรรมการร่วมระหว่างวิทยาลัยกับตัวแทนชุมชน 5. ชุมชนมีส่วนร่วมในการประเมินหลักสูตรผ่านแบบสอบถาม ประชุมกลุ่มย่อย หรือสัมภาษณ์
3. ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยว กับสภาพการดำเนินงานการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชน	1. ปัญหาในการดำเนินงานยังขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพทำให้การทำความเข้าใจระหว่างวิทยาลัยกับชุมชนคลาดเคลื่อน ทรัพยากรและงบประมาณมีจำกัด ขาดการประเมินผลที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ 2. ข้อเสนอแนะ ควรมีการสื่อสารอย่างชัดเจน รวดเร็ว และต่อเนื่อง เช่น การประชุมเวทีสาธารณะ สื่อออนไลน์ ควรจัดทำแผนงบประมาณที่ชัดเจนและเหมาะสมต่อการดำเนินงาน และควรกำหนดแผนประเมินผลที่ชัดเจน มีการเก็บข้อมูลอย่างสม่ำเสมอและนำผลที่ได้ไปใช้ปรับปรุงหลักสูตรต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรตามความต้องการของชุมชน 2) การออกแบบพัฒนาหลักสูตร 3) การดำเนินงานการใช้หลักสูตร 4) การตัดสินใจเพื่อนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร 5) การประเมินและพัฒนาการใช้หลักสูตร โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี

องค์ประกอบ	รายละเอียด
1. การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรตามความต้องการของชุมชน	1. ดำเนินการสำรวจความต้องการของชุมชน 2. การประชุมเวทีสาธารณะ 3. สร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการท้องถิ่น 4.กำหนดเป้าหมายหลักสูตรเชิงปฏิบัติที่วัดผลได้จริง
2. การออกแบบพัฒนาหลักสูตร	1. การจัดตั้งคณะกรรมการร่วม 2. ประชุมกลุ่มย่อยเพื่อกำหนดโครงสร้างและเนื้อหา 3. การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ 4. การทดสอบนำร่องหลักสูตร

องค์ประกอบ	รายละเอียด
3. การดำเนินงานการใช้หลักสูตร	1. ร่วมวางแผนดำเนินการจัดการเรียนการสอน 2. เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรหรือผู้ช่วยสอน 3. การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่จริง 4. การจัดบริการทางวิชาการในชุมชนอย่างต่อเนื่อง
4. การตัดสินใจเพื่อนิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตร	1. แต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตามร่วมกัน 2. ประชุมสะท้อนผลการดำเนินการร่วมกันอย่างต่อเนื่อง 3. การพัฒนาระบบติดตามผลที่โปร่งใสและเข้าใจง่าย 4. การมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ
5. การประเมินและพัฒนาการใช้หลักสูตร	1. การประเมินร่วมกับชุมชน 2. นำผลประเมินมาปรับปรุงหลักสูตร 3. การรายงานและเผยแพร่ผลการประเมิน 4. พัฒนาหลักสูตรเชิงรุกโดยใช้ข้อมูลการประเมินและความร่วมมือของชุมชน

ขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชีพระยะสั้นกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 45 คน โดยจัดส่งคู่มือและรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น พร้อมแบบประเมินรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ซึ่งผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (X =4.58, S.D.=0.16) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกด้านมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านการนำไปใช้ (X=4.64, S.D.= 0.24) ด้านความเหมาะสมของหลักสูตร (X=4.62, S.D.=0.26) ด้านความถูกต้อง (X=4.52, S.D.= 0.28) และด้านความเป็นไปได้ (X=4.51, S.D.= 0.27)

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี สามารถอภิปรายผลวิจัย ดังนี้

การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี มีจำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรตามความต้องการของชุมชน 2) การออกแบบพัฒนาหลักสูตร 3) การดำเนินงานการใช้หลักสูตร 4) การตัดสินใจเพื่อนิเทศ กำกับติดตามการใช้หลักสูตร 5) การประเมินและพัฒนาการใช้หลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์ และวริษฐา แก่นสานสันติ (2562) พบว่ากระบวนการที่เหมาะสมประกอบด้วย 5 ขั้นตอนหลักเช่นเดียวกัน คือ เริ่มต้นจากการศึกษาสภาพปัญหาและความจำเป็น (Needs Assessment) เพื่อนำมาสร้างหลักสูตรให้ครอบคลุมองค์ประกอบต่าง ๆ จากนั้นเข้าสู่ขั้นตอนการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ การทดลองใช้ และปิดท้ายด้วยการปรับปรุงเนื้อหาและภาษาให้สมบูรณ์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าไม่ว่าจะเป็นหลักสูตรด้านเกษตรหรือท่องเที่ยว หัวใจสำคัญคือการเริ่มต้นจากความต้องการและจบลงที่การปรับปรุงพัฒนา

การประเมินรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี ภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับ มากที่สุด ผลการประเมินที่อยู่ในระดับสูงเช่นนี้สะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของรูปแบบที่ได้รับการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบผ่านกระบวนการวิเคราะห์บริบทพื้นที่และการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้รูปแบบดังกล่าวมีโครงสร้างที่ชัดเจนและสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง

ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณี เขาแก้ว (2563) พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารที่ผ่านกระบวนการวิจัยและพัฒนา (R&D) อย่างเป็นขั้นตอน ไม่ว่าจะใช้ฐานคิดเรื่องเครือข่ายชุมชนหรือ TQM ย่อมนำไปสู่รูปแบบที่มีคุณภาพและได้รับการยอมรับในระดับสูง นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังเป็นไป ในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของ ภาณุวัฒน์ บุญยะรัตน์ (2565) พบว่า การประเมินผลรูปแบบดังกล่าวนั้น เป็นรูปแบบที่มีประโยชน์และสามารถนำไปใช้จัดการศึกษาในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งช่วยยืนยันว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรที่คำนึงถึง "บริบทเฉพาะของพื้นที่" (ไม่ว่าจะเป็นบริบทเครือข่ายชุมชนเกษตรกรรม หรือ บริบทพหุวัฒนธรรม) จะส่งผลให้รูปแบบนั้นมีความเหมาะสมและเกิดประสิทธิผลสูงสุดในการนำไปใช้งานจริง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ข้อค้นพบจากการพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี แสดงตามภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี

จากภาพที่ 1 องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานีพบว่า มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่

1) การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรตามความต้องการของชุมชน คือ การดำเนินการสำรวจความต้องการของชุมชน การประชุมเวทีสาธารณะ การสร้างความร่วมมือกับผู้ประกอบการท้องถิ่น และ การกำหนดเป้าหมายหลักสูตรเชิงปฏิบัติที่วัดผลได้จริง

2) การออกแบบพัฒนาหลักสูตร คือ การจัดตั้งคณะกรรมการร่วม การประชุมกลุ่มย่อยเพื่อกำหนดโครงสร้างและเนื้อหา การจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ และ การทดสอบนำร่องหลักสูตร

3) การดำเนินงานการใช้หลักสูตร คือ การร่วมวางแผนดำเนินการจัดการเรียนการสอน การเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมเป็นวิทยากรหรือผู้ช่วยสอน การจัดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในพื้นที่จริง และ การจัดบริการทางวิชาการในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

4) การตัดสินใจเพื่อนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร คือ การแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตามร่วมกัน การประชุมสะท้อนผลการดำเนินการร่วมกันอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาระบบติดตามผลที่โปร่งใสและเข้าใจง่าย และ การมีส่วนร่วมในการกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จ

5) การประเมินและพัฒนาการใช้หลักสูตร คือ การประเมินร่วมกับชุมชน การนำผลประเมินมาปรับปรุงหลักสูตร การรายงานและเผยแพร่ผลการประเมิน และ การพัฒนาหลักสูตรเชิงรุกโดยใช้ข้อมูลการประเมินและความร่วมมือของชุมชน

สรุป

การพัฒนารูปแบบการบริหารหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นโดยเครือข่ายชุมชนของวิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีสุราษฎร์ธานี มี 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การกำหนดเป้าหมายของหลักสูตรตามความต้องการของชุมชน 2) การออกแบบพัฒนาหลักสูตร 3) การดำเนินงานการใช้หลักสูตร 4) การตัดสินใจเพื่อนิเทศ กำกับ ติดตามการใช้หลักสูตร และ 5) การประเมินและพัฒนาการใช้หลักสูตร การประเมินความเหมาะสมของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. วิทยาลัยควรนำรูปแบบการบริหารหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นไปปรับใช้ในการจัดการหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง

2. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเครือข่ายชุมชนในทุกกระบวนการ ทั้งการวางแผนพัฒนาดำเนินงาน และประเมินผล เพื่อให้เกิดความยั่งยืนของหลักสูตร

3. จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับหน่วยงานเครือข่าย ทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชน เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและเชื่อมโยงกับตลาดแรงงาน

4. พัฒนาระบบติดตามและประเมินผลการดำเนินงานหลักสูตรอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมวิทยาลัยในภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความเหมาะสมของรูปแบบและสภาพการดำเนินงานหลักสูตร

2. ควรศึกษาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนหลังเข้าร่วมหลักสูตร เพื่อตรวจสอบประสิทธิผลของรูปแบบการบริหารในเชิงผลลัพธ์

3. ควรศึกษาปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคในการบริหารหลักสูตรร่วมกับเครือข่ายชุมชนอย่างเชิงลึก เพื่อปรับปรุงแนวทางการดำเนินงาน

4. พัฒนารูปแบบหรือโมเดลเชิงระบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสาขาอื่นในระดับอาชีวศึกษา

เอกสารอ้างอิง

จันทร์เพ็ญ ลาภมากผล. (2564). การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาตามแนวพุทธศาสตร์. *วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 2*(1), 49–57.

เจิดฤดี ชินเวโรจน์. (2561). *การเพิ่มขีดความสามารถและทักษะวิชาชีพด้านการจัดการเรียนการสอนและการฝึกอบรมวิชาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

ไชยา หานุภาพ, เพลินพิศ ธรรมรัตน์ และ วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 10*(37), 199-209.

ปูชนีย์ ช่วยไธสง และ พีรศักดิ์ วรฉัตร. (2563). การพัฒนาแนวทางการบริหารจัดการสะเต็มศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 9*(2), 584–597.

พรรณี เขาแก้ว. (2563) การพัฒนารูปแบบบริหารการฝึกอบรมหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น แบบบูรณาการกับงานอาชีพโดยใช้หลักการบริหารคุณภาพโดยรวม (TQM). *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์มจร, 10*(5), 2130-2142.

ภาณุวัฒน์ บุญยะรัตน์. (2565). การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาวิชาชีพระยะสั้นตามบริบทพหุวัฒนธรรม. *วารสารวิชาการ สถาบันการอาชีวศึกษาภาคใต้3, 2*(1), 37-44.

รุ่งนภา เลิศพัชรพงศ์ และ วริษฐา แก่นสานสันติ. (2562). การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวสำหรับนักเรียนศูนย์การเรียนรู้ด้านการท่องเที่ยว. *วารสารการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน,* 1(2), 52-68.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2553). *แนวทางการจัดการศึกษาอาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). *หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษา เรื่องที่ 7 การวัดและประเมินผลอาชีวศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

สุบิน ผลอนุรักษ์วงศ์. (2563). รูปแบบการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศึกษาของภาคีเครือข่ายของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยอำเภอ ในจังหวัดลพบุรี. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 16(1), 234-247.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Effective behavior in organizations*. New York: Richard D. Irwin.

Good, C. V. (2005). *Dictionary of education*. New York: McGraw Hill.

Joyce, B. & Calhoun, E. (2010). *Models of professional development*. New Jersey: Corwin.

Marin, A., & Wellman, B. (2011). *Social Network Analysis: An Introduction*. In J. Scott & P. J. Carrington (Eds.), The SAGE Handbook of Social Network Analysis (pp. 11–25). London: SAGE Publications.

Robbins, S., P. (1990). *Organization theory structure design and application.* (3rd ed.). New Jersey: Prentice Hall.